

Hämeen ammattikorkeakoulu
OSPE PM14 Espoo 1
Opettajana kehittymisen kirjoitelma
Susanna Reunanen
19.11.2015

Miksi suosittelen Köydenpunojan pedagogiikan käyttämistä?

*Ja minkä mä taidan, jos elämä tää
vain mulle on suuri runo,
mihin saimme me Luojalta langat vaan
ja Luojalta käskyn: puno!
Me punomme kehdosta hautahan,
me punomme, puramme jälleen,
kunnes laulumme kuolema katkaisee
ja sen viemme me virittäjälleen.*

Eino Leino: Laulajan laulu

1. Johdanto

Oppiminen on elinikäistä. Aikuisopiskelijana oppiminen ja opiskelu on kuitenkin erilaista kuin silloin, kun opiskelu oli elämän päätehtävä. Nyt on työ, perhe, lasten ja omat harrastukset. Tämän kaiken muun elämän ohella opettajaksi opiskelu tuntui raskaalta ajatukselta. Tässä ote oppimispäiväkirjastani, joka on päivätty 11.9.2014:

”Koko kesän ennen opettajaopintojen alkamista oli takaraivossa kytenyt ajatus siitä, että en ehkä aloitakaan opintoja. Työskentelen yliopiston opintohallinnossa ja opettajakokemusta minulla ei ole yhtään. Opinto-ohjausta työhöni kuuluu paljon ja joskus tulevaisuudessa siintääkin toive omon pätevydestä. No, opeopinnot täytyy ensin opiskella. Tie tuntui toivottoman pitkältä.

Opettajaopintojen aloitustilaisuuden auditorio-osuus ei vielä muuttanut ajatuksiani, mutta sitten kun pääsimme oman Espoon ryhmän kanssa aloittamaan pienemmässä luokassa, alkoi jo tuntua ihan hyvältä. Huomasin etten ollutkaan ainut kummajainen, jolla ei ollut opettajakokemusta. Heti aluksi porukka ja kouluttajat tuntuivat jotenkin, miten sen sanoisi, kotoisilta. Tuli tunne, että yhdessä tästä selvitään ja tähän voi olla jopa hauskaa!

Ryhmämme työskentelytapa poikkeaa totutusta tavasta opiskella opettajaksi. Pidän paljon siitä ajatuksesta, että saamme suunnitella ja toteuttaa opintojaksojen teemat itse, opiskelijavetoisesti. Sitähän se opettajan työ on ja on tosi hyvä, että pääsemme kiinni itse asiaan heti. Saamme kokeilla ja ehkä mokaillakin tutun ryhmän edessä! Toteutustapa tuntuu todella kiinnostavalta, mutta samalla vielä vähän sekavalta: mitä ne opintopiirit tekivätään, entäs opintoparit jne. Omissa yliopisto-opinnoissani ei ollut paljoakaan sijaa luovuudelle. Nyt täytyykin opetella ajattelemaan enemmän itse.”

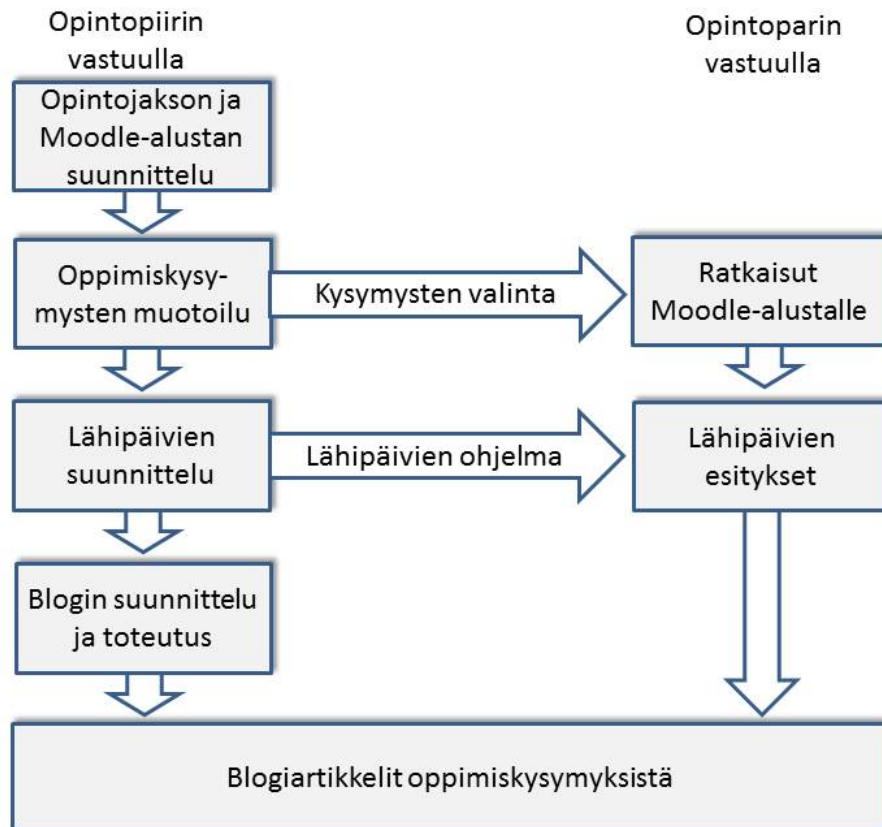
Tässä kirjoitelmassa esittelen ja perustelen syitä miksi suosittelen Köydenpunojan pedagogiikan käyttämistä erilaisissa koulutuksissa ja oppimistilanteissa. Ajatukset kumpuavat vahvasti omista kokemuksista näissä opettajaopinnoissa, mutta tueksi haen perusteluja myös hieman muiden ajatuksista.

2. Mitä on Köydenpunojan pedagogiikka?

Köydenpunojan pedagogiikka –termin isä on Hämeen ammattikorkeakoulun ammatillisen opettajakorkeakoulun yliopettaja, FT Markku Kuivalahti. Varsinaisessa köydenpunonnassa hennoista irrallisista säikeistä punotaan vahva köysi. Opettajaksi oppimisprosessissa säikeinä toimivat oppimiskysymykset, joita muodostaessa ja niihin vastatessa kehittyi vahva ammattiosaamisen köysi. Köyttä punotaan yhdessä ja jokainen tuo prosessiin omat säikeensä. (Kuivalahti 2015, 20.) Tässä yhteydessä voidaan myös puhua ongelmalähtöisestä oppimisesta ja konstruktivistisesta oppimiskäsityksestä. Tietoa ei siirretä valmiina jostakin, vaan ongelma ja kysymykset määritellään itse ja niihin etsitään ratkaisut, yhdessä. Työelämässäkin on osattava tunnistaa ongelmia ja tehdä kysymyksiä, ei vain osata vastata niihin.

Ote oppimispäiväkirjasta 7.10.2014: *”Ennakkotehtävänä tulevaan ”Oppimis- ja työyhteisö” -jaksoon luin juuri filosofi Pekka Himasen teoksesta Kukoistuksen käsikirjoitus: Uusi oppimiskulttuuri –luvun. Ja tajusin seuraavaa: mehän tässä koko ajan toteutamme näitä viisaita ajatuksia oppimisesta: jo Sokrateen*

oppien mukaan kaikki lähtee innostuksesta, parman pistosta; alamme kysyä kysymyksiä, joista edelleen poikii lisää kysymyksiä. Näihin kysymyksiin vastaaminen tuottaa uutta tietoa ja osaamista, oppimista.”

Yllä olevassa Markku Kuivalahden (2014) kaaviossa on esitetty miten Köydenpunojan pedagogiikka toimii käytännössä. Mallia voi tarkastella kahdesta eri näkökulmasta käsin.

Opintopiirin muodostavat 3-4 opettajaopiskelijaa. Heidän vastuullaan on aina kullakin opintojaksolla perehtyminen opintojakson teemoihin, oppimiskysymysten muodostaminen ja niiden jakaminen opintopareille, lähipäivien käytännön suunnittelu, ohjeistuksen laatiminen Moodleen, opintoparien ohjaus ja oppituntien arviointi.

Opintoparin tehtävänä on valita itselleen sopiva oppimiskysymys/kysymykset ja suunnitella oppitunti ja opettaa aihe muulle ryhmälle. Opintoparin kädet ovat varsin vapaat, toteutustavan ja opetusmenetelmät saa päättää itse tai vaikkapa sen tuoko tunnille vierailevan asiantuntijan. Opintopari myös kirjoittaa opettamastaan aiheesta blogitekstin Köydenpunoja-blogiin.

Seuraavaksi kerron tarkemmin roolijaosta köydenpunojan pedagogiikassa.

3. Erilaiset roolit tutuiksi

Perinteisessä opetuksessa opettaja on se, joka on äänessä ja opettaa, opiskelijat ovat lähinnä kuuntelijan ja vastaanottajan roolissa. Onneksi nykypäivänä on kuitenkin toisin! Kuka sitten on **opiskelija** tässä mallissa? Kaikki me ammatillisiksi opettajiksi opiskelevat olemme koko ajan tietysti opiskelijoita, mutta erityisesti silloin, kun emme ole opintopiirissä vastuussa lähipäivistä tai opintoparina opettamassa. Lähipäivinä opiskelijan roolissakaan ei voi jäädä vain ”päätyyn lauleskelemaan”. Opiskelijana saa tehdä ennakkotehtäviä, ryhmätöitä, keskustella ja osallistua, kommentoida, kysyä, haastaa ja kyseenalaistaakin opintoparia. Kaikki laittoivat itsensä peliin, koska sillä tavalla saimme aiheista eniten irti.

Opettajina toimivat opintoparit. Tässä työskentelyssä korostui oppitunnin aiheeseen perehtyminen ja oppituntien suunnittelu. Ymmärrämme toki sen, että käytännössä ei voi eikä pysty käyttämään niin paljon aikaa oppituntien valmisteluun kuin mitä me kaikki käytimme. Rima vaan oli niin korkealla, ei kehdannut esittää mitään huonoa kaikkien loistavien edeltävien oppituntien jälkeen. Positiivinen kilpailu auttoi panemaan parastaan.

HAMKin **vastuupettajien** tehtävänä oli katsoa, että pysyttiin opetussuunnitelman raameissa ja heiltäkin sai tietysti tukea ja ohjausta. Laitoimmepa heidätkin töihin tunneilla, mm. pieniin näytelmiin ja roolileikkeihin!

Kaikki pääsivät myös antamaan palautetta ja toimimaan **arvioijina**. Sitäkin on hyvä harjoitella: kuinka annan rakentavaa palautetta lempeästi ja uskallanko kehua jos siihen on aihetta? Arviointia harjoiteltiin pilkkomalla palaute eri osatekijöihin, yksi opintopiiriläinen arvioi menetelmien käyttöä, toinen sitä miten opiskelijat osallistettiin ja kolmas ajankäytön hallintaa.

4. Opetusmenetelmät tehokkaasti käyttöön

Köydenpunojan mallissa opintoparit saavat päättää vapaasti mitä opetusmenetelmiä oppitunnillaan käyttävät. Periaatteeksi muodostui se, että yritettiin mahdollisuuksien rajoissa käyttää ja soveltaa aina jotakin sellaista tapaa, jota ei vielä oltu käytetty. Näin saimme vuoden aikana kattavan katsauksen erilaisiin menetelmiin. Yhteistä menetelmissä oli usein niiden vahva yhteisöllisyys, tekemisen meininki ja oppimisen ilo. Käytettyjä menetelmiä olivat mm. learning cafe, kumuloituva ryhmä, draama, erilaiset ryhmätyöt ja –keskustelut, tarinoiden käyttö, videot jne.

5. Osallistava opetus ja rikastava vuorovaikutus

Köydenpunojan pedagogiikassa kukaan ei jää toimeettomaksi, tai yksin. Osallistuimme kaikki aktiivisesti tehtäviin ja keskusteluihin opintoparien pitämillä oppitunneilla. Yhopinnoista kerätyssä välipalautteessa väittämään ”Opintopiirin opiskelijat ohjaavat ja kannustavat

toisiaan” vastausten keskiarvo oli 4,81 (asteikolla 1-5) (Kuivalahti 2015, 29). Koko opintojen ajan, lähtien sieltä ensimmäisestä lähipäivästä, ryhmämme yhteishenki on ollut ihan huippu! Tehdään kovasti töitä, mutta iloisella mielellä.

Ote päiväkirjasta 7.10.2014: *”Parhaiten opimme, kun olemme vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. Parhaimmillaan ryhmässä yksilöt voivat nousta lentoon, kun saavat ajatuksilleen ja kysymyksilleen sparrausapua ryhmän muilta jäseniltä, jotka saattavat katsoa ongelmaa hieman eri kulmasta kuin he itse. Himanen kutsuu tätä rikastavaksi vuorovaikutukseksi. ”*

Asiantuntijuuteen kasvetaan vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Oppimisyhteisöissä käydään merkitysneuvotteluja, joissa etsitään omia tulkintoja ja yhteisiä merkityksiä asioille ja ilmiöille. (Tynjälä1999, 11.)

6. Osallistujien osaaminen näkyväksi ja kaikkien käyttöön

Ote päiväkirjasta 7.10.2014: *”Lev Vygotskyn lähikehityksen vyöhyke –termi kuvaa sitä, kuinka opimme parhaiten vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Ja sitä enemmän saamme näistä tilaisuuksista irti, jos pääsemme toimimaan ryhmissä, joissa on meitä itseämme sopivasti edistyneempiä henkilöitä. Itse olen erittäin iloinen siitä, että pääsen nyt opettajaopinnoissa työskentelemään ihmisten kanssa, joilla on erilainen koulutustausta ja ennen kaikkea erilainen työhistoria kuin minulla. Voi kuinka paljon siellä onkaan kokemusta, mistä ammentaa! Oliko sitä peräti yli 600 vuotta!”*

Kun opiskelijat pääsevät opettamaan toisiaan, samalla saadaan käyttöön heidän oma ammattiosaamisensa. Yhden opettajan mallissa opiskelijoiden osaaminen saattaa jäädä näkymättömäksi. Varsinaisen opiskeltavan aiheen lisäksi opimme aina myös jotakin ekstra.

Oppimispäiväkirja 22.10.2014: *”Oli mukavaa päästä kokeilemaan erilaisia dialogisen keskustelun harjoitteita, ja samalla taas opimme myös muuta, esim. millainen on näyttötilanne, mitä tarkoittaa henkilökohtaistaminen ja mitkä maat kuuluvat Shengenin sopimuksen piiriin! Tämä on erittäin hyvä ja varsin ovela keino opettaa muutakin kuin mitä opetussuunnitelmassa sanotaan. Vähän niin kuin piilo-opetussuunnitelma, myönteisessä mielessä!”*

Hedelmällinen lähtökohta ja vastakkainasettelu oli myös insinöörit-humanistit –jaottelu. Vaikka emme aina ymmärtäneetkään toisiamme, saimme oivallisia tilaisuuksia kertoa ja perustella omia näkökohtiamme. Ja sitä kautta ehkä ymmärryksen kasvoi!

Osaamisperustaisuus opettajankoulutuksessa tarkoittaa muun muassa sitä, että opettajaopiskelijoiden monipuolinen osaaminen ja kokemus tunnustetaan ja tunnustetaan ja sitä jaetaan muille. Opiskelu on työelämälähtöistä; saadaan yhdistettyä teoriaa ja käytäntöä ja heijastellaan kokemusta ja tietoa molemmin puolin. Osaamisperusteisessa koulutuksessa korostuu vastuunotto; jokainen on paitsi vastuussa omasta oppimisestaan, myös opintoparin ja

opintopiirin roolissa vastuussa muiden oppimisesta. Opiskelussa on tärkeää yhteistyö ja tiimityöskentelytaidot: opitaan yhdessä toisille opettaen. (Kuivalahti 2014.)

7. Opetusharjoittelua koko ajan

Perinteisessä opettajankoulutuksessa opetusharjoittelu on yksi erillinen osa opintoja. Kokemattomalle se voi muodostua stressin aiheuttajaksi ja siitä voi tulla jopa pieni peikko, jota pelätään. Kuinka siitä harjoittelusta selviää? Köydenpunojan mallissa opetusharjoittelua on läpi opintojen. Opetettaviin aiheisiin perehtyminen oli perusteellista ja aikaa vievääkin, koska ensin piti itselle muodostaa selkeä kuva opetettavasta asiasta ennen kuin sen osasi selittää muille. Parhaiten opimme opettamalla! Sitten varsinaisen opetusharjoittelun koittaessa olimmekin jo hyvässä vauhdissa opettajaksi kasvussa.

8. Köydenpunojan pedagogiikan timantit

Tiivistettynä voin sanoa, että suosittelen köydenpunojan pedagogiikkaa, koska opinnoissa opitaan toimimaan erilaisissa rooleissa, opitaan suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan opintokokonaisuuksia, saadaan itselle monipuolinen ja käyttökelpoinen opetusmenetelmien paketti, opitaan yhteisöllisesti ja hyödynnetään opettajaopiskelijoiden jo olemassa oleva ammatillinen osaaminen ja verkostoidutaan.

LÄHTEET

Eteläpelto, A. ja Tynjälä, P. (toim.) 1999. Oppiminen ja asiantuntijuus. Työelämän ja koulutuksen näkökulmia. Helsinki: WSOY.

Himanen, P. Kukoistuksen käsikirjoitus. 2010. Helsinki: WSOY.

Kortesmaa, A. ja Reunanen, S. Köydenpunojan pedagogiikan esittely. Köydenpunojan portaaliblogi. <http://koydenpunoja.blogspot.fi/> (viitattu 9.11.2015)

Kuivalahti, M. (toim) Köydenpunojan pedagogiikka. HAMKin e-julkaisuja 26/2015. <https://publications.theseus.fi/handle/10024/98418> (viitattu 9.11.2015)

Kuivalahti, M. ja Nikander, L. Osaamisperustainen opettajankoulutus. AMK- ja ammatillisen koulutuksen tutkimuspäivät. Jyväskylä 6.-7.11.2015, esityskalvot. Köydenpunojan blogissa: <http://koydenpunoja.blogspot.fi/> (viitattu 19.11.2015)

Köydenpunojan portaaliblogi. <http://koydenpunoja.blogspot.fi/> (viitattu 19.11.2015)

Reunanen, S. Espoo OSPE PM 14. Oppimispäiväkirja 2014-2015.